

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

94.

KURIER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Вторникъ. 23-го Ноября — 1837 — Wilno. Wtorek. 23-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

В И Л Н А.

20-го ч. сего Ноября, городъ нашъ торжествовалъ день вступленія на Престоль Его Императорскаго Величества. Въ 11 часовъ утра, Генералитетъ, Почетные Военные и Гражданскіе Чинovníки, дворянство и купечество, исполненные живѣйшихъ чувствъ всеподданныйшаго благоговѣнія къ Монарху, отправились въ дворцовую церковь, гдѣ по отслуженіи Божественной Литургіи было совершено благодарственное молебствіе съ колѣнопреклоненіемъ и воспѣтѣмъ многолѣтія Его Императорскому Величеству и всему Августѣйшему Императорскому Дому. Во всѣхъ храмахъ прочихъ исповѣданій въ то же время возсылаемы были благодарственные молебніи. — Послѣ обѣди, всѣ сословія приносили во дворцѣ Его Сіятельству, Господину Виленскому Военному Губернатору, и Генераль-Губернатору Гродненскому, Минскому и Бѣлостокскому поздравленія. Вечеромъ городъ иллюминованъ. Всерадостнѣйшій день сей заключенъ блистательнымъ баломъ, даннымъ Его Сіятельствомъ Господиномъ Виленскимъ Военнымъ Губернаторомъ.

Санктпетербургъ, 16-го Ноября.

Высочайшею Грамотою, 3-го Октября, Всемилостивѣе пожалованъ Кавалеромъ ордена *Бѣлаго Орла*, Начальникъ 1-й Драгунской дивизіи, Генераль-Лейтенантъ *Гербель 1-й*.

— Высочайшимъ именнымъ указомъ, 14-го Октября, Всемилостивѣе пожалованъ Кавалеромъ Ордена *Св. Анны второй степени*, Императорскою Короною украшеннаго, Адыютантъ Его Императорскаго Высочества Великаго Князя *МИХАИЛА ПАВЛОВИЧА*, Лейбъ-Гвардіи Гусарскаго полка Штабсъ-Ротмистръ *Понятовскій*.

— Высочайшимъ Приказомъ, 29-го Октября, назначены: Генераль-Кригсъ-Коммиссаръ Военнаго Министерства, Генераль-Адыютантъ, Генераль-Лейтенантъ *Шиповъ 1-й* Членомъ Военнаго Совѣта, съ оставленіемъ въ прежнемъ званіи; Вице-Директоръ Коммиссаріатскаго Департамента Военнаго Министерства, Генераль-Маіоръ *Храпацевъ*, управляющимъ Коммиссаріатскимъ Департаментомъ; Членъ Общаго Присутствія Коммиссаріатскаго Департамента Военнаго Министерства, состоящій при Военномъ Министрѣ, по особымъ порученіямъ, Полковникъ *Энгельгардтъ 3-й*, Исправляющимъ должность Вице-Директора Коммиссаріатскаго Департамента; Лейбъ-Гвардіи Егерскаго полка Полковникъ Баронъ *фонъ Врангель*, Командиромъ Эриванскаго Карабинернаго полка.

— Курскій Вице-Губернаторъ, Коллежскій Совѣтъ

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

W I L N O.

Dnia 20 ter. Listopada, miasto nasze uroczysto obchodziło rocznicę wstąpienia na Tron NAYJAŚNIEYSZEGO CESARZA Jego Mości. O godzinie 11-tey z rana, Jenerałowie, znakomitsi Woyskowi i Cywilni Urzędnicy, Dworzanstwo i stan kupiecki, przejęci naywyższem uczuciem czci naypoddannieyszey ku MONARSZE, zebraли się do kaplicy pałacowej, gdzie po odprawieniu Liturgii Świętey, odprawiły się dziękczynne modły z przykłonieniem i zaśpiewaniem mnogich lat Jego CESARSKIEY MOŚCI i całemu NAYJAŚNIEYSZEMU CESARSKIEMU DOMOWI. — We wszystkich świątyniach innych wyznań w tymże czasie odprawiano dziękczynne modły. — Po nabożeństwie wszystkie Stany składały w pałacu JAŚNIE OŚWIECONEMU Panu Wileńskiemu Gubernatorowi, Jenerał-Gubernatorowi Grodzieńskiemu, Mińskiemu i Białostockiemu powinszowania. Wieczorem miasto było oświecone. Nayradośnieyszy dzień ten zakończony został świetnym, przez JO. Xięcia Wileńskiego Wojsennego Jenerał-Gubernatora danym balem.

Sankt-Petersburg, 16-go Listopada.

Przez Naywyższy Dyplomat, 3-go Października, Nayłaskawiey mianowany Kawalerem Orderu *Orła Białego*, Naczelnik 1-ey dywizyi Dragonów, Jenerał-Porucznik *Herbel 1-szy*.

— Przez Naywyższy Imienny Ukaz, 14-go Października, Nayłaskawiey mianowany Kawalerem Orderu *Sw. Anny drugiego stopnia Cesarską Koroną ozdobionego*, Adujtant Jego CESARSKIEY WYSOKOŚCI WIELKIEGO Xięcia *MICHAŁA PAWŁOWICZA*, Sztabś-Rotmistrz Huzarskiego pólku Gwardyi *Poniatowski*.

— Przez Naywyższy Rozkaz Dzienny, 29-go Października, naznaczeni: Jenerał Krigs-Komissarz Ministeryum Woyny, Jenerał-Adjutant, Jenerał - Porucznik *Szypow 1-szy*, Członkiem Rady Woyskowej, z pozostaniem w dotychczasowem nazwaniu; Vice-Dyrektor Kommissoryackiego Departamentu Ministeryum Woyny, Jenerał-Major *Chrapaczew*, Zarządzającym Kommissoryackim Departamentem; Członek Ogólnego Urzędu Kommissoryackiego Departamentu Ministeryum Woyny, zostający przy Ministrze Woyny do szczególnych poleceń, Półkownik *Engelhardt 3 ci*, Sprawującym obowiązek Vice-Dyrektora Kommissoryackiego Departamentu; Półkownik Strzeleckiego pólku Gwardyi Baron *von Wrangel*, Dowódcą Erywańskiego pólku Karabinierów.

— Kurski Vice-Gubernator, Radzca Kollegialny *Łaz*

никъ *Лавровъ*, Всемилостивѣйше уволенъ, по болѣзни, отъ сей должности, съ причисленіемъ къ Министерству Финансовъ; Курскимъ Вице-Губернаторомъ повелѣно быть состоящему при Министрѣ Внутреннихъ Дѣлъ, Статскому Совѣтнику *Телешеву*.

— Вятскій Вице-Губернаторъ, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Афанасьевъ*, Всемилостивѣйше уволенъ, по прошенію, за болѣзнію, отъ сей должности; на мѣсто его, Вятскимъ Вице-Губернаторомъ повелѣно быть Старшему Совѣтнику Тамбовской Казенной Палаты, Статскому Совѣтнику *Косовицу*. (С. П.)

— 18-го Іюня, уволены помѣщицею *Суровцовою* въ свободные хлѣбопашцы 56-ть душъ крестьянъ, по 8-й ревизіи, Пензенской губерніи, Краснослободскаго уѣзда, деревни Верхней Рахманки, съ предоставленіемъ имъ въ потомственное владѣніе 96 десятинъ земли, и сверхъ того 5 десятинъ, буде окажется, подъ усадебными, огородными и огуменными мѣстами.

— Изъ Одессы сообщаютъ отъ 26-го Октября: за пять дней предъ симъ обнаружилось въ нашемъ городѣ, въ лазаретѣ и въ казармѣ карантинной стражи, нѣсколько чумныхъ случаевъ, и начальство сочло необходимымъ запретить городъ и употребить самыя строжайшія мѣры, чтобы воспрепятствовать развитію этой болѣзни, которая, къ счастью, не сообщилась еще ни одному жителю. Мы надеемся, что появленіе этой заразы не будетъ имѣть никакихъ дальнѣйшихъ слѣдствій, кромѣ страха, возбужденнаго ею въ жителяхъ Одессы. (Спб. В.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 16-го Ноября.

Ея Величество Императрица Россійская изволила пожаловать драгоценный брилліантовый перстень живописцу и учителю рисованія въ Кесленской Гимназіи *Гауптнеру* за присланную имъ собственнаго произведенія картину. Поводъ къ этой картинѣ былъ слѣдующій: Когда въ 1817 году Ея Императорское Величество отправлялась въ Петербургъ, невѣстою тогдашняго Великаго Князя Его Императорскаго Высочества **НИКОЛАЯ ПАВЛОВИЧА**, толпа дѣвицъ изъ соседственной деревни Ямунды встрѣтила Ея Величество на горѣ за Кесленомъ и одна изъ нихъ въ одеждѣ Ямундской невѣсты произнесла Ея Величеству на тамошнемъ нарѣчій стихотвореніе. Ея Величество наградила эту ловкую дѣвушку золотую цѣпью, которую изволила съ себя снять. Эта цѣпь съ того времени получила такое назначеніе, что ею украшаютъ въ день свадьбы каждую добродѣтельную невѣсту. Картина представляетъ ту минуту, когда Ямундская брачная чета, окруженная родителями и своими сверстниками собирается оставить свадебный домъ и отправиться въ церковь для принятія благословенія отъ служителя церкви. Между тѣмъ когда отецъ жениха спрашиваетъ на чету благословенія Всевышняго, мать украшаетъ стыдливую и счастливую невѣсту цѣпью, подаренною Императрицею. За копію этой картины представленную Ею Величеству Королемъ, художникъ еще прежде награжденъ 40 Фридрихсдоромъ и Академія художествъ въ Берлинѣ послѣ выставки произведеній послала ему въ поощреніе денежный подарокъ. (А. Р. С. З.)

А в с т р і я.

Вѣна, 16-го Ноября.

Е. Имп. Велич. въ слѣдствіе полученнаго извѣстія изъ Офена о смерти 12-лѣтняго сына Эрцгерцога Палатина Венгерскаго, *Александра*, отправилъ въ Офенъ Каммергера, приглашая Эрцгерцога *Палатина* съ супругою въ Вѣну, и приготовлены уже покои для ихъ принятія. — Эрцгерцогъ *Фридрихъ* и *Максимиліанъ Эстскіе* на дняхъ сюда прибыли.

— Новонаименованный Посланникъ при Ст. Джемскомъ дворѣ *Ибрагимъ Саримъ-Эффенді* 11-го сего дня прибылъ и спустя день имѣлъ аудіенцію у Князя *Меттерниха*, который даетъ сегодня ему большой обѣдъ, къ которому приглашены всѣ иностранные здѣсь Посланники. (А. Р. С. З.)

Ф р а н ц і я.

Парижъ, 15-го Ноября.

Англійскій Посланникъ *Лордъ Гренвилъ*, вчера отправился отсюда въ Лондонъ, чтобы присутствовать при открытіи засѣданій Англійскаго Парламента.

— Произведеніемъ Графа *Вале* въ Маршалы Франціи, составилось по закону высочайшее ихъ число, т. е. 12 Маршаловъ. Они суть слѣдующіе: 1) Герцогъ Конельяно (*Монсей*) наименованный въ 1804; 2) Герцогъ Далмаціи (*Сультъ*), наименованный въ 1804; 3) Герцогъ Беллуно (*Викторъ*) наименованъ въ 1807; 4) Герцогъ Тарентскій (*Макдональдъ*), наименованъ

въ 1809; 5) Герцогъ Вирварденбургскій (*Вирварденбургъ*), наименованный въ 1807; 6) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807; 7) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807; 8) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807; 9) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807; 10) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807; 11) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807; 12) Герцогъ Саласкскій (*Саласкскій*), наименованный въ 1807.

— Виатскій Vice-Губернаторъ, Рѣeczywisty Радѣца Стану *Афанасьевъ*, на własną prośbę, z przyczyny choroby, Nayłaskawiey uwolniony od tego obowiązku; na mieyscu jego, Wiatskim Vice-Gubernatoremъ розказано быдъ Starszemu Радѣцы Тамбовскіей Izby Skarbowey, Радѣцы Стану *Косовицзowi*. (G. S. P.)

— Dnia 18-go Czerwca, uwolniono przez obywatelkę *Surowcową* do stanu rolników wolnych 56 dusz włościan, podług 8-ey rewizyi, w Gubernii Penzeńskiej, w powiecie Krasnosłobodzkim, we wsi Werchniey Rachmance, z oddaniem imъ na potomne posiadanie 96 dzieściinъ ziemi, i nadto 5 dzieściinъ, jeżeli się te okażą, pod zabudowaniem, ogrodami i gumnami. (G. S. P.)

— Donoszą z Odessy pod dniem 26 Października: Przed pięćmi dniami, zdarzyło się w naszymъ mieście, w łazarecie i kószarachъ straży kwarantannowej, kilka przypadkówъ morowego powietrza. Zwierzchność poczytała za rzecz konieczną zamknąć miasto i przedsięwziąć najsurowsze środki, dla przeszkodzenia rozwinięciu się tej choroby, która, szczęściem, nie została jeszcze udzieloną żadnemu mieszkańcowi. Spodziewamy się, że zjawienie się tej zarazy nie będzie miało żadnychъ dalszychъ skutkówъ, oprócz przestachu, wzbudzonego przez nią w mieszkańcachъ Odessy. (G. S. P.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

P r u s s y.

Berlin, dnia 16 Listopada.

Cesarzowa Jey Mość Rossyyska, malarza i nauczyciela rysunków w Gimnazjum Kōlinskiemъ *Hauptnera*, za przystanie sobie, zrobionego przezeń obrazu, raczyła udarować kosztownymъ pierścieniemъ brvlantowymъ. Rzecz tego obrazu następująca: Gdy Jey Cesarzowa Mość w roku 1817, jako narzeczona ówczasowego Wielkiego Xięcia **NIKOLAJA**, jechała do Petersburga, przez gromadę młodychъ dziewic z sąsiedzkiej wioski Jamund, spotkana była na górze za Kōlinemъ i od jednej zъ nich, ubranej w suknie weselne panny młodej, powitana była przemową wierszemъ ułożoną w tamednymъ dyalekcie. Podziękowaniem, którymъ Jey Wsokość nagrodziła pannę młodą Jamundską, byłъ złoty łańcuchъ, który Królowna zdjęła ze swej szyi i ozdobiła nimъ wieśniaczkę. Łańcuchъ ten otrzymałъ odtądъ przeznaczenie, że każda dobrychъ obyczajówъ dziewczyna, w dzieńъ swego ślubu bywa nimъ ozdabiana. Obrazъ wystawuje ten moment, kiedy Jamundska para ślubną, otoczona od rodzicówъ i towarzysztwa siołwieśniakówъ, zabiera się do opuszczenia domu weselnego dla przyjęcia w kościele błogosławieństwa od Kapłana. Tymczasemъ gdy oyciec panny młodej prosi dla niej o błogosławieństwo Naywyższego, matka ozdabia wstędlwą i uszczęśliwioną oblubienicę łańcuchemъ, darowanymъ od Cesarzowey. — Zamówiona u artysty kopia tego obrazu dla Króla, dawniey jużъ otrzymała nagrodę 40 fridrichsdorowъ, teraz Akademia Sztukъ pięknychъ w Berlinie po wystawie przestała mu dla zachęcenia, podarunekъ pieniężny. (A. P. S. Z.)

A u s t r y a.

Wiedeń, 16 go Listopada.

Jego Cesarzowa Mość, skutkiemъ otrzymaney wiadomości zъ Budy o śmierci 12-latniego syna, Arcy-Xięcia Palatyna Węgierskiego, *Alexandra*, wysłałъ do Budy Szambelana, zapraszającъ Xięcia Palatyna zъ małżonką do Wiednia i jużъ przygotowane pokoje na ichъ przyjęcie. — Arcy-Xiężęta *Fryderyk* i *Maxymilian Este*, tegożъ dnia tu przybyli.

— Nowo mianowany przy dworze St. Jamesъ Poseł Turecki *Ibrahimъ Sarimъ Effendi* d. 11 tu przybyłъ i nazajutrzъ miałъ jużъ audyencyę u Xięcia *Metternicha*, który daje mu dzisiaj wielki obiad, na który zaproszeni są, akkredytowani tu Posłowie zagraniczni. (A. P. S. Z.)

F r a n c y a.

Paryż, dnia 15 Listopada.

Poselъ Angielski *Lordъ Granville*, wczora wyjechałъ zъ Paryża do Londynu, dla znaydowania się przy otwarciu posiedzeńъ Parlamentu Angielskiego.

— Przezъ wyniesienie Jenerała *Valée* na stopieńъ Marszałka Francyi, została dopelniona naywyższa ichъ liczba dwónastu prawemъ postanowiona. Temi są teraz: 1) Xiążę Conegliano (*Mencey*), mianowany 1801 roku; 2) Xiążę Dalmacyi (*Soult*), mianowany 1804; 3) Xiążę Belluno (*Victor*), mianowany 1807; 4) Xiążę Tarentu (*Macdonald*), mianowany 1809; 5) Xiążę Reggio (*Oudinot*),

въ 1809; 5) Герцогъ Реджіо (Удино) наименованъ въ 1809; 6) Графъ Молиторъ наименованъ въ 1823; 7) Маркизь Мезонъ наименованъ въ 1829; 8) Графъ Жераръ наименованъ въ 1830; 9) Графъ Клозель наимъ въ 1831; 10) Графъ Лобо, наименъ въ 1831; 11) Маркизь Груши наименъ въ 1831; и 12) Графъ Вале наименованъ въ 1837. — Съ 1830 два Маршала умерли, именно Маршалъ Журданъ и Маршалъ Мортъе, послѣдній въ слѣдствіе покушенія Фіески. Третій Гр. Бурмонъ, который въ 1830, за экспедицію въ Алжиръ получилъ отъ Карла X маршальскій жезлъ, съ 1832, тогда какъ рѣшительно отказался дать новому Правительству присягу на вѣрность, исключенъ изъ списка Маршаловъ.

— Мониторъ доноситъ слѣдующее: „Генераль Перрего въ слѣдствіе раны полученной подлѣ Генерала Дамремона, умеръ. Какъ жертва искренней преданности къ Королю и Франціи, онъ возбудилъ сожалѣніе всѣхъ тѣхъ, которые его знали. Эскадронный начальникъ Малешаръ, чрезъ нѣсколько дней по взятіи Константины умеръ отъ болѣзни. Потеря эта останется невозвратимою для войска, среди котораго онъ сражался.“ Генераль Перрего умеръ на пути изъ Бонны въ Тулонъ. Онъ отплылъ было на пароходѣ *la Chimère*, въ Парижъ, въ надеждѣ, что здѣшними лѣкарями удастся достать пулю, изъ черева. Онъ похороненъ въ Каліари.

— *Temps* сообщаетъ сегодня полный списокъ избранныхъ депутатовъ, и раздѣляетъ ихъ на шесть классовъ, слѣдующимъ образомъ: 1) *Пуританская или радикальная оппозиція*. Старыхъ депутатовъ 11; новыхъ 8; всѣхъ 19. Ихъ журналы *National*, *Bon Sens* и *le Monde*. Ихъ главный ораторъ Г. Гарнье-Паже. — 2) *Конституціонная оппозиція*. Старыхъ депутатовъ 38; новыхъ 22; всего 57. Ихъ журналы *Siecle*, *Courrier français*, *Constitutionnel* и *Journal du Commerce*. Ихъ главный ораторъ Г. Одиллонъ-Барро. — 3) *Лѣвый центръ*: старыхъ депутатовъ 102; новыхъ 40; всѣхъ 142. Ихъ журналы *Temps* и часто *Constitutionnel*. Главный ораторъ Г. Дюпенъ. — 4) *Министерскій центръ*: старыхъ депутатовъ 110; новыхъ 53; всего 163. Ихъ журналы *Moniteur* и *Charte de 1830*. Главные ихъ ораторы Министры. — 5) *Правый центръ и доктринеры*. Старыхъ депутатовъ 44; новыхъ 20; всего 64. Ихъ журналы *Journal des Débats*, *Journal de Paris*, *Paix*, *Journal général* и иногда *Presse*. Главный ихъ ораторъ Г. Гизо. — 6) *Легитимисты*. Старыхъ депутатовъ 9; новыхъ 6; всего 15. Журналы ихъ *Gazette de France*, *Quotidienne* и *l'Europe*. Главный ихъ ораторъ Г. Беррье.

— Многіе полицейскіе агенты будто посланы въ Тулузу, такъ какъ въ слѣдствіе выборовъ замѣчено тамъ нѣкоторое волненіе умовъ.

16-го Ноября.

Слышно, что Маршалъ Султъ по телеграфич. депешѣ приглашенъ въ Парижъ, и ежеминутно туда его ожидаютъ.

— Въ Марселѣ открыта подписка для сооруженія монумента Генералу Дамремону.

— Въ *Constitutionnel* содержится: „Мы получили письмо изъ Пампелоны, содержащее точныя извѣстія о планахъ Карлистовъ. Определена новая экспедиція въ Кастилію. Она состоятъ будетъ изъ 12 баталіонъ, 7 эскадронъ и шести орудій, начальникомъ оной Генераль Гарсія. Она намѣрена въ окрестностяхъ Тудела перейти Эбро, и это движеніе споспѣшествуемо будетъ дѣйствіями со стороны Царіатеги, который съ 6,000 чел., будетъ маневрировать, какъ бы при Нуэстре-Сеньора д'Эррера, хотѣлъ перейти чрезъ Эбро. Исполненіе этого плана уже началось. Гарсія выступилъ по направленію къ Санъ-Мигуэлю, а между тѣмъ Санцъ идетъ изъ Бигорры противу него съ 2-мя баталіонами. Экспедиціонный корпусъ имѣетъ планъ, провести зиму въ Сьерра-Урбонъ, и опять принудить Эспартеру къ отступленію и къ прикрытію столицы. Тогда Донъ-Карлосъ, его племянникъ и Царіатеги, равномерно чрезъ Рейнозу вступятъ въ Кастилію, чтобы устремиться въ Потскія горы. Генераль Кабрера будетъ стараться занимать Ораа а Кабанеро, произведетъ возстаніе между жителями въ Нижней Арагоніи. Этотъ планъ составленъ Наварскою юнтою и принятъ Донъ-Карлосомъ. (A.P.S.Z.)

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ И ИРЛАНДІЯ.

Открытіе Парламента. Засѣданіе 15 Ноября. Въ 2 часа прибыли Королевскіе комиссары въ Верхнюю Палату, коими были, Лордъ Канцлеръ, Маркизь Лансдаунъ, Виконтъ Дунканонъ, Маркизь Кунингамъ и Графъ Мульгравъ, и объявили именемъ Королевы что Парламентъ открытъ. Потомъ Лордъ Канцлеръ пригласилъ членовъ Нижняго Парламен-

мیانованы 1809; 6) Hrabia Molitor, mian. 1823; 7) Margrabia Maison, mian. 1829; 8) Hrabia Gérard, mian. 1830. 9) Hr. Clauzel, mian. 1831; 10) Hr. Lobau, mian. 1831; 11) Margr. Grouchy, mian. 1831; i 12) Hr. Valée, mianowany 1837. — Od roku 1830 umarło dwóch Marszałków: Jourdan i Mortier; ten ostatni skutkiem zamachu Fieschiego. Trzeci Hr. Bourmont, który w r. 1830 za wyprawę Algierską otrzymał buławę od Karola X, jest od roku 1832 wykreślony z listy Marszałków, zato, że nowemu Rządowi przysięgi wierności wykonać nie chciał.

— *Monitor* donosi co następuje: „Jenerał Perrégau, skutkiem rany, którą otrzymał obok Jenerała Damrémont, umarł. Jako ofiara gorliwej swej przychylności do Króla i Francyi, wzbudził żal tych wszystkich, którzy go znali. Dowódzca szwadronu Malleschard, w kilka dni po wzięciu Konstantyny, umarł z choroby. Strata jego pozostanie nienagrodzoną dla wojska, w którego szeregach walczył.“ Jenerał Perrégau umarł w przeprawie z Bony do Tulonu. Wsiadł on na statek parowy *la Chimère*, udając się do Paryża, w nadziei, że lekarze tutajsi potrafią wydobyć kulę, która tkwiła jeszcze w czaszce przedniej. Pochowany został w Cagliari.

— *Temps*, podając dzisiaj zupełną listę deputowanych, dzieli teraźniejszy skład izby tychże na sześć klas, a to w sposób następujący: 1) Czysta, czyli radykalna opozycja. Dawnych deputowanych 11, nowych 8, razem 19; jej organami są dzienniki *National*, *Bon Sens*, *Le Monde*, a głównym mówcą P. Garnier Pages. — 2) Opozycja konstytucyjna. Dawnych deputowanych 35, nowych 22, razem 57; jej organami dzienniki *Siecle*, *Courrier Français*, *Constitutionnel* i *Journal du Commerce*; głównym mówcą, Odillon Barrot. — 3) Środek lewy. Dawnych deputowanych 102, nowych 40, razem 142; jego dziennikiem *Temps*, a niekiedy także i *Constitutionnel*; mówcą P. Dupin. — 4) Środek ministeryalny. Dawnych deputowanych 110, nowych 53, razem 163; ich dzienniki *Monitor* i *Charte de 1830*; mówcami głównymi Ministrowie. — 5) Środek prawy i doktrynerowie. Dawnych deputowanych 44, nowych 20, razem 64; dzienniki: *Journal des Débats*, *Journal de Paris*, *Paix*, *Journal général*, a czasami *la Presse*; główny mówca Guizot. — 6) Legitymiści. Dawnych deputowanych 9, nowych 6, razem 15; dzienniki *Quotidienne*, *Gazette de France* i *l'Europe*; główny mówca Berryer.

— Do Tuluzy miano wysłać wielu agentów policyjnych, gdyż tam skutkiem wyborów, daje się postrzegać pewne burzenie się umysłów.

Dnia 16.

Mówią, że Marszałek Soult przez depezę telegraficzną powołany został do Paryża i co chwila jest oczekiwany.

— W Marsylii otworzono subskrypcyą na wystawienie monumetu Jenerałowi Damrémont.

— W *Constitutionnel* czytamy: „Otrzymaliśmy list z Pampelony, zawierający dokładne wiadomości o planach Karolistowskich. Postanowioną została nasza wyprawa do Kastylii. Składać się ma z 12 batalionów, 7 szwadronów i 6 dział, na czele jej stanie Jenerał Garcia. Wyprawa ta w okolicach Tudeli ma przejść Ebro, a poruszenia te wspierane będą przez Jenerała Zariateguy, który na czele 6,000 ludzi, będzie robił obróty, jakby chciał przeprowadzić się przez Ebro pod Nuestra-Señora-d'Herera. Wykonanie tego planu już się zaczęło. Garcia wyszedł w kierunku na San-Miguel, a Sanz idzie przeciwko niemu z Bigorri z dwoma batalionami. Korpus wyprawy ma zamiar przepędzić zimę w Sierra Urbion i znowu przymusić Espartera do odwrotu i do zastąpienia stolicy. Wtenczas dopiero Don Carlos, jego siostrzeniec i Zariateguy, również weyda do Kastylii przez Reynosę, ażeby się rzucić w góry Potes. Jenerałowi Cabrera zostanie będzie staranie, zatrudniać Orea, a Cabanera ma pobudzić mieszkańców Niższej Arragonii do powstania. Jest to plan ułożony przez juntę Nawaryjską i przyjęty przez Don Carlosa.“ (A.P.S.Z.)

BRITANIA WIELKA I IRLANDYA.

Otwarcie Parlamentu. Posiedzenie 15-go Listopada. O godz. 2 ukazali się Kommissarze Królewscy w Izbie Wyższej, na których wybrani byli Lord Kanclerz Margrabia Lansdowne, Vice-Hrabia Duncannon, Margrabia Conyngham i Hrabia Mulgrave i oświadczyli w imieniu Królowej otwarcie Parlamentu. Lord Kanclerz wezwał potem członków Izby Niższej do niezwłoczne-

та къ немедленному избранію оратора и представленію на другой день для утвержденія Королевы, послѣ чего Ея Вел. по принятіи присяги отъ членовъ обѣихъ Палатъ Парламента, въ тронной рѣчи объявить причины его созванія. Подобнымъ образомъ открытъ и Нижній Парламентъ въ которомъ приступили къ выбору оратора и безъ всякаго противорѣчія единогласно избранъ Г. *Аберкромби*. (A.P.S.Z.)

Лондонъ, 10-го Ноября.

Вотъ еще нѣкоторыя подробности касательно празднества происходившаго 10-го ч. с. м.: Къ свитѣ Королевы шествовавшей изъ Буккингамскаго дворца, присоединились на пути экипажи, въ которыхъ находились члены дипломатическаго корпуса и Государств. Министры, а также экипажи судей и Герцога Веллингтона, котораго при этомъ случаѣ народъ приветствовалъ вездѣ съ восторгомъ, Герцога Сутерландскаго съ Лордомъ Морпетомъ Статсъ-Секретаремъ Ирландіи и многихъ другихъ. За столомъ Королевы въ Гильдгаллѣ, кромѣ членовъ Королевы. Фамиліи находились, Герцогиня Сутерландская, Оберъ-Гардеробмейстерина и Графиня *Мулgrave*, первая почетная дама Королевы. Порядокъ мѣстъ былъ слѣдующій: по правую руку Королевы сидѣлъ Герцогъ Суссекскій, Герцогиня Глочестерская, Герцогиня Кембриджская, Герцогъ Георгій Кембриджскій (сынъ), Герцогиня Сутерландская; по лѣвой сторонѣ Герцогъ Кембриджскій, Герцогиня Кентская (мать Королевы), Принцесса Августа Кембриджская и Герцогиня Мульграве. За первыми четырьмя столами стоявшими параллельно въ длинѣ залы вблизи Королевы, сидѣли на супротивъ жены Лорда Маіора, Канцлеръ Палаты Финансовъ Г. Спрингъ-Рейсъ, потомъ Лордъ Маіоръ, а насупротивъ него Сиръ Эдуардъ Сугденсъ бывший ораторъ Нижняго Парламента; потомъ Архіепископъ Кентербургскій и Епископъ Лондонскій, Герцоги Веллингтонъ и Норфолькъ, Министры Лансдаунъ, Минто, Россель, Мельбурнъ, Морпетъ, Гарвикъ и Томсонъ; между прочими и насупротивъ ихъ, нѣсколько другихъ особъ изъ старшаго и младшаго дворянства, попеременно Виги и Тори; также шерифъ Карроль рикордеръ Лондона, Статсъ-Секретарь, старшина общества и нѣсколько алдермановъ. У втораго сидѣло также нѣсколько алдермановъ, шерифъ Монтефиоръ, жена бывшаго Лорда Маіора и Лордъ Маіоръ супругъ ея, Лордъ Канцлеръ, Великій Хранитель Печати, Герцоги Аргильскій и Сутерландскій, Маркграфъ Вестминстерскій и Чандосскій, а также нѣсколько знатныхъ особъ; по лѣвую руку съ ближайшей стороны, Графъ Мульграве и Дургамъ, потомъ между прочими, Министры Пальмерстонъ, Гленельгъ и Сиръ Джонъ Гобгаузъ, Лордъ Гиль, Сиръ Ганри Гардингъ, Гр. Гульбурнъ и Давидъ Саломонсъ. Супруги алдермановъ и высшихъ чиновниковъ Лондонскаго общества, сидѣли за двумя первыми столами подлѣ своихъ супруговъ. За третьимъ столомъ по лѣвой сторонѣ Королевы, сидѣли во первыхъ иностранные Посланники находящіеся въ Лондонѣ, въ слѣдующемъ порядкѣ: Французскій, Виртембергскій, Белгійскій, Греческій, Баварскій, Бразильскій, Нидерландскій, Северо-Американскій, Испанскій и Саксонскій; за ними нѣкоторые Адмиралы, Лорды адмиралтейства и финансовъ, и прочіе; по лѣвой сторонѣ стола сего, находились опять придворные чины Королевы, также кавалеры и дамы. За четвертымъ напоследокъ столомъ, сидѣли: одинъ алдерманъ а насупротивъ его Лордъ Лангдаль Вице-Канцлеръ, другія мѣста около стола занимали: судьи, Государствен. юрисконсульты, другіе адвокаты и Государствен. Вице-Статсъ-Секретари; на самомъ концѣ, редакторы разныхъ журналовъ. Позади сихъ четырехъ столовъ, на западной странѣ залы, стояло еще шесть столовъ а за ними члены общественнаго совѣта съ супругами. — Лондонскія газеты все это описываютъ съ самыми мѣлкими подробностями, о чемъ дабы имѣть понятіе, довольно знать, что описаніемъ симъ газета *Morning-Chronicle* заняла 18 столбцовъ въ исполненскомъ своемъ объемѣ, изъ коихъ 5 столбцовъ посвятила описанію одной только иллюминаціи, такъ какъ поодиначкѣ описываетъ каждый домъ на линіи, гдѣ совершалось шествіе. Весь Сити или старый городъ, былъ при этомъ случаѣ какъ море пылающихъ свѣтилъ, потому что съ тѣхъ поръ какъ Лондонъ сталъ Лондономъ, никогда не были такъ ярко иллюминированы дома отъ зданія Гильдгалла до Ст. Джемскаго дворца. Изъ всѣхъ домовъ отличался наиболѣе домъ извѣстнаго оптикуса Карей, при которомъ устроены были двѣ свѣчи изъ водотворной кислоты, затмѣвающія своею яркостію всѣ салыныя и газовыя лампы. — Вчерашнее торжество въ Гильдгаллѣ основывается на обыкновѣніи, по которому, Король при вступленіи на престолъ, посѣщаетъ граж-

до go wyboru Mówcy i podania nazajutrz Królowey do potwierdzenia, poczemъ Jęy Kr. Mość, po przyjęciu przysięgi członków obu Izb Parlamentu, oświadczy w mowie tronowej przyczynę ich zwołania. Takimъ sposobem otwartą została i Niższa Izba, w której natychmiast przystąpiono do wyboru Mówcy, i bez żadnego sprzeciwiania się jednogłośnie obrany został P. *Abercromby*. (A.P.S.Z.)

Londyn, dnia 10-go Listopada.

Jeszcze niektóre szczegóły uroczystości dnia 10 t. m. dotyczące. Do orszaku Królowey, jadącego z pałacu Buckingham, przyłączyły się po drodze pojazdy, w których byli Członkowie Ciała dyplomatycznego i Ministrowie Stanu, także pojazdy Sędziów i Xięcia Wellingtona, którego tym razem, witał lud wszędzie z uniesieniem, Arcybiskupa Kanterburskiego, Xięcia Sutherland z Lordem Morpeth Sekretarzem spraw Irlandyi i wielu innych. Przy stole Królowey w Guildhal, siedzieli oprócz Członków rodziny Królewskiej, Xiężna Sutherland, jako Wielka Podkomorzyni i Hrabina Mulgrave, jako pierwsza dama honorowa Królowey. Kolej miejsc była następująca: po prawey stronie Królowey siedział Xięże Sussex, Xiężna Gloucester, Xiężna Cambridge, Xięże Jerzy Cambridge (syn), Xiężna Sutherland; po lewey stronie, Xięże Cambridge, Xiężna Kent (matka Królowey), Xiężniczka Augusta Cambridge i Hrabina Mulgrave. Przy pierwszych czterech stołach, które naybliżej stołu Królowey obok siebie równolegle względem podłużności sali postawione były, siedział naprzeciw Lordowey-Majorowey, Kanclerz Izby Skarbowey P. Spring-Rice, daley Lord-Major, a naprzeciw niego Sir Edward Sugdens, dotychczasowy Mówca Izby Niższej; następnie Arcybiskup Kanterburski i Biskup Londyński, Xiążęta Wellington i Norfolk, Ministrowie Lansdowne, Minto, Russell, Melbourne, Morpeth, Harwick i Thomsons; między nimi i naprzeciw nich, kilka innych osób ze znakomitej i małej szlachty, Whigowie i Torysowie naprzemian; także szeryf Carrol, rekorder Londynu, Sekretarz Stanu, starszy gminy i kilku aldermanów. U drugiego stołu siedzieli także kilku aldermanów, szeryf Montefiore, była Lordowa-Majorowa i jej małżonek, Lord Kanclerz, Wielki Pieczętnik, Xiążęta Argyll i Sutherland, Margrabiowie Westminster i Chandos; tudzież kilka znakomitych osób; na lewo z naybliższej strony, Hrabowie Mulgrave i Durham, daley między innymi, Ministrowie Palmerston, Glenelg i Sir John Hobhouse, Lord Hill, Sir Henry Harding, PP. Goulbourn i Dawid Salomons. Żony aldermanów i wyższych urzędników Londyńskiej korporacji, siedzieli przy dwóch pierwszych stołach, obok mężów swoich. U trzeciego stołu z lewey strony Królowey, siedzieli najpierw Polowie zagraniczni znajdujący się w Londynie tym porządkiem: Francuzki, Wiertemberski, Belgicki, Grecki, Bawarski, Brazylijski, Niderlandzki, Północno-Amerykański, Hiszpański i Saski; po nich niektórzy Admiraltowie, Lordowie admiralicyi i skarbu, oraz inni; z lewey strony tego stołu, byli znnowu członkowie dworu Królowey, tak panowie, jako i damy. U czwartego nareszcie stołu, siedzieli: jeden alderman, a naprzeciw niego Lord Langdale Vice-Kanclerz; inne miejsca tegoż stołu, zajmowali Sędziowie, Praworadcy Korony, inni prawnicy i podsekretarze stanu; na samym końcu, redaktorowie niektórych gazet. Za temi czterema stołami w stronie zachodniej sali, stało jeszcze sześć stołów, a przy nich członkowie Rady Gminney z żonami. — Gazety Londyńskie opisują wszystko z jak naywiększymi szczegółami, o czém, żeby mieć wyobrażenie, dość wiedzieć, że temu opisowi poświęciła gazeta *Morning-Chronicle*, 18 szpalt w swej olbrzymiej objętości, z których 5 szpalt opisaniu samej tylko illuminacyi, bo każdy dom z linii, którą przyświecał, wyszczególnia oddzielnie. Całe City, czyli stare miasto, nie było tego razu, jakby morzem gorejącego światła, bo jak Londyn Londynem, nie były nigdy tak suto oświecone domy od gmachu Guildhall, aż do pałacu St. James. Ze wszystkich jednak odznaczał się naywięcej dom sławnego optyka Carey, przy którym urządzone były dwie świece z kwasu wodorodnego, tłumiące światłem swoim wszystkie olejne i gazowe w lampach płomienie. — Wczorajsza ucsta w Guildhall, zasada się na zwyczaju, podług którego, Król przy swoim na tron wstąpieniu, odwiedza obywateli naystarszey dzielnicy stolicy, przychylając się w tym względzie do ich zaprosin. Podobne zaproszenie otrzymał także nieboszczyk Król Wilhelm, ale było to właśnie w chwili, kiedy się toczył spór o reformę, a Ministrowie odradzili Królowi odwiedzin, które był już przyjął, a w skutku czego odwołano poczynione wielkie przygotowania na jego przyjęcie. — Serwis złoty, którym był zastawiony stół dla Królowey, dostawili PP. Brooks (ojciec i syn), wartość onego poda-

данъ старѣйшей части города, свисходя на ихъ просьбы по сему предмету. Подобные приглашеніе получилъ также было покойный Король Вильгельмъ, но это случилось именно тогда, когда производились рѣшенія о реформѣ, и Министры не совѣтовали Королю дѣлать посѣщеніе, на которое онъ уже было соглашенъ, и въ слѣдствіе сего, отмѣнены сдѣланныя для принятія его приготовленія:— Золотыя столовыя приборъ для стола Королевы доставили Г-н. Брукъ (отецъ и сынъ), достоинство его полагаютъ въ 150,000 фунт. стер. (900,000 руб. сер.), фарфоровую и стеклянную посуду доставили Г-н. Девенпортъ. Кушанье приготовляли въ Лондонъ-Тавернѣ. Золотой подсвѣчникъ, который украшалъ проходную залу, лежащую подле уборной комнаты, взятъ былъ отъ общества золотыхъ дѣлъ мастеровъ; онъ вѣситъ 100 унцій. Въ память посѣщенія Королевою Гильдгалла, Г-н. Гриффинъ и Гансъ выбили медаль, съ изображеніемъ на одной сторонѣ Королевы, а на другой Лорда Майора.— Изъ Американокъ была только одна дама, супруга одного соучастника знатнаго торговаго дома Геганъ и Мати изъ Ливерпуля; уборъ ея отличался особеннымъ щегольствомъ. Одинъ изъ художниковъ Г. Томасъ Дайтень, занимался снятіемъ рисунка всего зрѣлища, по окончаніи котораго съ изображеніемъ фигуръ, отпечатаетъ; Королева дозволила себѣ посвятить эту картину.— Въ госпиталѣ Св. Варроломенъ находится 19 лицъ въ сей день въ толпицѣ ушибенныхъ; ни одинъ не опасенъ. Однако ночью во время иллюминаціи растоптана маленькая дѣвочка.— Забавно было видѣть этихъ алдермановъ и старшинъ Лондонскаго общества избранныхъ для встрѣчи верховъ Королевы. Всѣ они стараясь изыгнать, чтобы во время ѣзды не помарались панталоны, нарочно имѣли сдѣланное на верхъ исподнее платье. Когда сошли они съ коней при Гильдгаллѣ, начали надъ ними смѣяться, такъ какъ въ самомъ дѣлѣ они были испачканы, а еще должно было Королеву вводить въ домъ; между тѣмъ пока прибылъ парадный экипажъ, всѣ вдругъ снова были переодѣты, т. е. снято съ нихъ верхнее платье покрывшее другое.— Вообще украшеніе и освѣщеніе гасомъ зданія внутри, было такъ великолѣпно, какъ еще не видали со времени пребыванія въ Лондонѣ Европейскихъ Государей. Всѣ канделябры, отдѣланные по образцу отличныхъ классическихкихъ рисунковъ, работала Г. Колленсъ. Несмотря на значительное ихъ число, они были уставлены такъ, что ни въ чѣмъ не измѣняли превосходнаго вида отъ стола Королевы до конца залы. Вообще было 5,600 свѣтилъ, изъ коихъ каждое было столь сильное какъ свѣтъ трехъ восковыхъ свѣчъ; чтобы подобнымъ образомъ освѣтить это мѣсто свѣчами восковыми, то нужно было бы ихъ 40,000. (G. C.)

Д А Н І Я.

Копенгагенъ, 44-го Ноября.

24-го Октября, послѣ разсужденій обоихъ собраній вѣрныхъ Датскихъ провинціальныхъ сословій, издано распоряженіе для Королевства Датскаго, касательно экономическаго управленія городовъ исключая Копенгагена. (A.P.S.Z.)

І В Р М А Н І Я.

Ганноееръ, 43-го Ноября.

1 ч. с. м. подписано соглашеніе на взаимныя об-
легченія условій торговаго договора и пошлины, съ
Прусской стороны, Посланникомъ Генераль - Маю-
ромъ Барономъ *Канцюрмъ* и Государственнымъ Совѣ-
тникомъ *Энгельманомъ*, съ Ганноверской стороны
Тайнымъ Кабинетнымъ Совѣтникомъ Барономъ *Фаль-
ке* и Тайнымъ Надворнымъ Совѣтникомъ *Гюпеденъ*,
со стороны Брауншвейга Президентомъ Финансовъ,
Тайнымъ Совѣтникомъ *Амсбергомъ*, отъ Ольденбур-
га Тайнымъ Совѣтникомъ Коммерціи *Яссеномъ*.

— Для усиленія недостаточнаго при теперешнихъ караулахъ гарнизона съ 1 ч. с. м. прибываютъ отряды изъ 8 баталіоновъ стоявшихъ изъ вѣ гарнизонами, каждый, кромѣ офицеровъ изъ 25 чел. и одного трубача или барабанщика.

Мюнхенъ, 9-го Ноября.

Надворный Советникъ *Шубертъ*, вчера послѣ обѣда въ первый разъ по своемъ возвращеніи изъ Египта, Палестины и Греціи явился на академическую кафедру въ большой Университетской залѣ, которая едва могла вмѣстить множество студентовъ, спившихъ слушать его и вострѣтивъ привѣтствіями. При появленіи его раздались громкія восклицанія и онъ поблагодаривъ за пріемъ, началъ чтеніе предисловія о преходящемъ и вѣчномъ въ дѣяніяхъ человѣческихъ. Все наружное и случайное проходитъ, какъ показываютъ обломки прежняго величія, разсыпавшія по землямъ, которыя онъ посѣщалъ; вѣченъ только духъ, направленіе ума къ благородному и про-

ja na 150,000 funtow szterlingow (6,000,000 zł. pol.); porcelanę i szkła, dostawili PP. Dawenport. Potrawy przygotowywano w London-Tawern. Świecznik szezerzłoty, zdobiący przeyscie przyległe pokojowi toaletowemu, pożyczono od zgromadzenia złotnickiego; wazy on roo uncyi. — Na pamiątkę odwiedzin Królowej w Guildhall, wyrobili PP. Griffin i Hyans, medal z wizerunkiem Królowej po jednej, a Lorda-Majora po drugiej stronie. — Z Amerykanek, była jedna tylko dama, małżonka współnika znakomitego domu handlowego Hegan i Magee z Liverpool; ubior jej odznaczał się celującą elegancją. Jeden z artystów P. Thomas Dighton, zajmował się odrysowaniem całego przybytku, co ukończywszy z podobieństwami twarzy sztychować każe; Królowa pozwoliła sobie dedykować tę rycinę. — W szpitalu Sw. Bartłomieja jest 19 cie osób, które stratomano lub w natłoku dnia tego uszkodzono; żadna z nich nie jest w niebezpieczeństwie. W nocy stoli podczas illuminacyi, zdeptano na śmierć małą dziewczynkę. — Pocięszą było to rzeczą, widzieć tych aldermanów i starszych korporacyi Londyńskieh, których wybrano do orszaku konnego na wyjechanie dla spotkania Królowej przeznaczonego. Ci wszyscy, chcąc uniknąć, aby podczas jazdy nie pobrukali się ich spodnie, mieli na sobie umyślnie przyrządzone rponie zwierzchnie. Kiedy więc zsiadli z koni przy Guildhall, zaczęto się z nich śmiać, bo rzeczywiście bardzo pobrudzeni byli, a należało im jeszcze Królową dogmachu wprowadzić; tymczasem, nim pojazd prądny zajechał, już wszyscy w oka mgnieniu byli jakoby narów przebrani, to jest: ściągnięto z nich wierzchnią suknię, która za pokrywę drugiej służyła. — W ogólności, ubranie i oświecenie gazem gmachu wewnątrz było tak spaniałe, jakiego od czasu pobytu Monarchów Europejskich w Londynie jeszcze nie widziano. Kandelabry wszystkie, na wzór pięknych klasycznych rysunków wykonane, roboty P. Collins, ustawione były pomimo wielkiej ich liczby tak, iż w niczem pięknego widoku od stoła Królowej i do końca sali, nie przerywały. W ogóle było 5,600 świeat, z których każde było tak moone, jak światło trzech świec woskowych; żeby z podobnym blaskiem światła jarzącego to miejsce oświecić, potrzebaby kosztownie 40,000 świec woskowych. (G. C.)

D A N I A.

Kopenhaga, 11-go Listopada.

Dnia 24 Październik, po roztrząsaniu podania obu zgromadzeń wiernych Duńskich Stanów Prowincjonalnych, wydane zostało rozporządzenie dla Królestwa Danii, względem ekonomicznego zarządu miasta, wymuszając jednak Kopenhagę. (A.P.S.Z.)

Н I Е М Ц Y.

Hannover, 13 Listopada.

Dnia i t. m. podpisane tu zostały ugody wzglę-
dem wzajemnych ulg w stosunkach handlowych i
traktatów celnych, ze strony Pruskiej przez Pośta, Je-
nerał - Majora Bar. *Canitz* i Radzcę Stanu *Engel-*
ma, ze strony Hannowerskiej przez Taynego Radz-
cę gabinetowego Barona *Falcké* i Taynego Radzcę dwor-
u *Hüpedena* — Brunswickiej przez Prezydenta finan-
sów, Radzcę Taynego *Amsherga* — Oldenburskiej,
przez handlowego Radzcę Taynego *Janssen*.

— Celem wzmocnienia niedostatecznej do teraźniejszej straży załogi, od d. 1 t. m. przybywają tu oddziały, ze stojących zewnątrz 8 batalionów, składający się każdy oprócz oficerów z 25 żołnierzy i jednego hornisty, albo dobozsa.

Monachium, 9-go Listopada.

Wczora po południu Radzca Dworu Schubert, poraz pierwszy po swoim powrocie z Egiptu, Palestyny i Grecyi, zajął katedrę akademicką, w jedney z sal Uniwersytetu, która zaledwo objąć mogła wielką liczbę studentów, którzy się cisnęli dla powitania go i słyszenia. Powitany przy wejściu z radośnym okrzykiem, podziękowawszy za przyjęcie, rozpoczął prelekcye mową o znikomości i wieczności w rzeczach ludzkich. Znikomością jest wszystko powierzchowne i przypadkowe, jak świadczą gruzi przeszłych wielkości, rozrzucone po krajach, które właśnie przebywał; wiecznością jest tylko duch i skierowanie umysłu do tego, co jest szlachetnem i wypływające z tego dzieła. Wyte-

zenie tego tematu, objaśnione licznymi przykładami z jego podróży i postrzeżeń, słuchane było z uroczystą ciekawością, i sprawiło na umysłach młodzieży, szczególnie jako pochodzące z ust szanownego nauczyciela, głębokie wrażenie. (A.P.S.Z.)

T U R C Y A.

Konstantynopol, d. 24 Listopada.

Rozumiano powszechnie, że po odejściu Xiążąt cudzoziemskich i innych wysokich osób, która odwiedziły Konstantynopol, zażydzie jakiegokolwiek poruszenia w polityce. Do tych czas jednak nic nie okazuje, ażeby Porta przerwała nieczynność, w której zostawała od niejakiego czasu. i jest rzeczą pewną, że to będzie tak trwało do przybycia nowego Ministra Spraw Wewnętrznych, *Reszid-Baja*, którego w końcu Listopada z Londynu oczekują. Po jego przybyciu, ma być znówu przedsięwzięta wielka część układów, a także stosunki między dyplomatyką Europejską a gabinetem Otomańskim, będą wówczas więcej ożywione, aniżeli są w tej chwili. Narady o nowej taryfie celnej, będą się dalej odbywały bez przerwy z obu stron.

(A.P.S.Z.)

ROZMAITE WIADOMOŚCI.

Prowincya Południowa Australia, zaczyna być w stanie coraz więcej kwitnącym; nowy Gubernator *Hindmarch*, zajmując się jej urządzeniem, nadał na zwiska miastom, rzekom i portom Port Lincoln jest tak obszerny, że trzyma pierwszeństwo nawet przed portem w Rio-Janeiro. Stolica kolonii jest Kingscote na wyspie Kanguruh i liczy już 3 o mieszkańców; niektóre domy są z drzewa budowane, w więk-zey atoli części z trawy, gliny i chrustu stawiane. Między osadnikami są także rodziny niemieckie, które zachowały swój stroy narodowy. Krajowcy pod względem pojetości i ludzkości, daleko wyżey stoją od mieszkańców innych okolic Nowey Hollandyi. Ziemia, szczególnie na równinach, jest nadspodziewanie urodzayna.

— *Temps* donosi za rzecz prawdziwą następujące zjawisko, za które nie ręczymy: „W szpitalu Hotel-Dieu w Paryżu znajduje się teraz jeden z najrzadszych fenomenów, które kiedykolwiek mogły się zdarzyć w nauce Fizyologii. Jest to niewiasta, która od dwudziestu przeszło miesięcy nie bierze żadnego pokarmu, ani gęstego, ani płynnego. To naywięcej uderza, że niewiasta ta zgoła nie ma chudnienia powierzchownego; a prócz tego, karmi dziecię od sześciu miesięcy, które się ma dobrze, i pokarm jej odnawia się nieustannie; przy czém dają dziecięciu inne pokarmy. Kobieta ta, mająca około 34 lat wieku, jest z okolic Saint-Quentin; powiada ona, iż gdy miała chęć powrócić znowu do stanu brania pożywienia, było to tylko skutkiem widzenia we śnie. Utrzymuje, iż jej zakazano było nie jeść. Nie doświadcza żadnego apetytu, i ciało jej nie wydaje żadnych sekrecy. Zjawisko to, co łatwo można sobie wyobrazić, żywo wzbudza ciekawość medyków. Rozumieli oni z początku, że to jest udawaniem, odesłali więc ją w jednym pokoju z dziećmi. Zostawiono jej umyślnie różne rodzaje pokarmów, wina i wody. Cudzień wszystko znajdowano nietkniętym, a niewiasta nie przestaje mieć się dobrze.

(J. de S. P.)

—Jedna z gazet niemieckich pisze: „Arcy-Rabin Żydów polskich, a w pewney części i pruskich, ustąpił niedawno z widowni ziemskiej, przemaszając się do wie zności Był nim zmarły w miesiącu Wrześniu tegoż roku, Jakób *Eiger* (Akiha Eger), który dość późney doczekał się starości. Ortodoxyyna część jego społwyznawców, uważała go i czcila, jak świętego. Gdy w roku upłynionym objeżdżał strony przez żydów najwięcey zamieszkane, żydzi Warszawscy wyszli processyynie na jego spotkania z Thorą, on zaś zebrany przed jego mieszkaniem udzielał błogosławieństwo. Jednakże, jakkolwiek wielkim mógł być wpływ jego, nie był dla tego bynajmniey pomyślnym dla żydów Poznańskich, Polskich i Pruss Zachodnich. Przepelniony uczonością talmudyczną, poczytywał wszelką inną umiejętność za zgrozę. Ilekroć wydarzyła się sposobność, powstawał zawsze przeciwko tegocześniey dążności za oświatą, na którą, jako na nieprzyjaciela naygłówniejszego religii, kłatwę rzucał. Młodzi, w Uniwersytetach kształceni Rabin, byli w oczach jego żydowskim hermenizmem; nazywał ich odszczepieńcami, chociaż ich nauki nie znał i nie zgłębiał. Jasną więc rzeczą, że przy takim usposobieniu, wpływ jego służył tylko na to, aby w obrębie jego działalności znajdujących się żydów, na nayniższy stopie wykształcenia utrzymywać. Trzeba się spodziewać, że prawdziwie opiekuńczy Rząd nasz, nie spuszczając tey okoliczności z uwagi, postawi na miejscu nieboszczyka takiego męza, któryby będąc obeznany z Niemiecką oświatą, posiadając oraz nowsze

просвѣщеніемъ, имѣя при томъ новѣйшія свѣденія, былъ въ состояніи занимать мѣсто Познанскаго Надравина не только къ удовлетворенію Правительства и просвѣщенныхъ людей, но съ истинною пользою для своихъ единовѣрцевъ погруженныхъ еще въ глубокомъ мракѣ. (G. C.)

Островъ Мальта.

Г. Следъ, состоявшій въ 1834, 1835 и 1836 годахъ при Англійской эскадрѣ въ Средиземномъ Морѣ, подъ командою Сира Г. Ролея, обнаруговалъ, незадолго предъ симъ, сочиненіе о Мальтѣ, въ которомъ содержится множество любопытныхъ и совершенно новыхъ подробностей.

Пріобрѣтеніе Мальты, говоритъ Г. Следъ, было необходимо для Англіи. Положеніе острова, городъ, гавань, промышленность, все было въ совершенствѣ. Англія, занимая Мальту, можно сказать, вступила въ бракъ съ вдовою, у которой уже былъ домъ, обзаведенный всѣмъ нужнымъ. Гавань миниатюрная, но единственная въ своемъ родѣ: она кажется назначенною для флотиліи мелкихъ судовъ, а между тѣмъ, линійные корабли могутъ приставать къ самой набережной. Мысъ Сцеберасъ, при которомъ построена Ла Валетта, образуетъ двѣ гавани, подраздѣленные на меньшіе порты; въ юго-восточную гавань входятъ военные и коммерческіе корабли, а сѣверо-западная назначена для выдержанія карантинна, который здѣсь снисходительнѣе, нежели во всѣхъ другихъ портахъ Средиземнаго Моря. Морякъ возвращается въ Мальту послѣ опаснаго плаванія, точно какъ на родину, потому что какого бы онъ чина ни былъ, найдетъ здѣсь все, что можетъ желать. Валь великолѣпны и живы, обѣды безчисленны; лошади бойки; вино дешево; грогъ въ изобиліи; фруктовъ сколько угодно; жители услужливы и честны. Немедленно по прибытіи въ гавань, къ кораблю подъѣзжаютъ красивыя лодки съ музыкантами: этотъ прелестный обычай существуетъ только въ Мальтѣ. За тѣмъ являются купцы, а тамъ и плаватели, новые тритоны, играющіе около корабля и ныряющіе до самаго дна за деньгами, которыя имъ бросаютъ съ палубы. Мужчины, женщины, дѣти—все плаваютъ не хуже рыбы; это искусство наследственно у Мальтійцевъ. При известной осадѣ, въ 1565 году, когда плавателей содѣйствовала во многомъ къ освобожденію острова.

Съ моря, Мальта кажется обширною бесплодною скалою. Путешественникъ, который бы проѣхалъ передъ этимъ островомъ не сходя на берегъ, ни какъ не повѣрилъ бы, что на этой скалѣ живутъ и находятъ себѣ пропитаніе до 100,000 жителей. Но сойдя на берегъ, съ удивленіемъ видишь, что весь островъ размежеванъ на обработанныя террасы; стѣны, возведенныя въ нѣкоторыхъ разстояніяхъ одна отъ другой, смыкаютъ землю, которую бы легко могли смыть проливные дожди. Террасы и непрерывныя старанія Мальтійцевъ удивительны: они нанесли землю горсточками, куда только было возможно, и скала нынѣ воздѣлана не хуже сада. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, какъ, на примѣръ, въ Читта Веккіи и Насикарѣ, террасы возвышаются правильными ступенями, отъ долины до самыхъ стѣнъ. Французскіе ученые, участвовавшіе въ Египетской экспедиціи, рассчитали, что матеріала пирамидъ было бы достаточно для возведенія стѣны вокругъ всего Египта; равнымъ образомъ можно сказать, что изъ стѣнъ Мальтійскихъ террасъ можно построить двѣнадцать пирамидъ. Рыцари, занявшіе островъ, въ 1529 году, отъ имени Ордена, горько жаловались, что имъ дали жалкую скалу, на которой хотя и произрастаютъ фрукты, однако нельзя было снѣтъ хлѣба; жители получали его изъ Сициліи, мѣняя на небольшое количество произрастающей на островѣ хлопчатой бумаги. Карлъ V, въ слѣдствіе сего, дозволилъ рыцарямъ безплатный вывозъ изъ Сициліи, всего нужнаго количества хлѣба. Въ то время, на островѣ Мальтѣ считалось не болѣе пятнадцати тысячъ жителей; жалкія хижинки служили имъ жилищами; они не знали ни какихъ удобствъ жизни; переселенные рыцари, вспоминая о своемъ прежнемъ владѣніи, Родосѣ, говорили, что Мальта возбуждаетъ въ нихъ одно отвращеніе. Возведеніе Мальты въ нынѣшнее цвѣтущее состояніе должно причислить къ самымъ удивительнымъ ихъ подвигамъ. Великолѣпные города, богатые селенія, соединенныя между собою удобными дорогами, возникли на голой скалѣ; тамъ зрѣютъ сладчайшіе фрукты и красуются роскошнѣйшія растенія; островъ производитъ бумагу и около трети потребляемаго хлѣба. Въ Мальтѣ процвѣтаютъ мануфактуры бумажныхъ и шелковыхъ матеріи. Народнонаселеніе острова простирается нынѣ до 115,765 природныхъ жителей, 935 Англичанъ, не считая войска, и 3,043 иностранцевъ. Притомъ

умиленности, былъ въ станіи заимоватъ мѣстце Надраби на Познанъ-кого, не только зъ задолженіемъ Рządu и ludzi światlych, але зъ rzetelną korzyścią dla swych, w straszliwej jeszcze ciemnocie pograżonych spółwyznawców. (G. C.)

WYSPA MALTA

P. Ślad, który w roku 1834, 1835 i 1837 znajdował się przy eskadrze Angielskiej na morzu Śródziemnym, pod dowództwem Sira H. Rowley, wydał nie dawno dzieło o Malcie, w którym znajduje się wiele ciekawych i zupełnie nowych szczegółów.

Nahycie Malty, pisze P. Ślad, było nieocenionem dla Anglii. Położenie wyspy, miasto, port, przemysł, wszystko było na wysokim stopniu doskonałości. Anglia, zajmując Malte, można powiedzieć, zaślubiła wdowę, u której już był dom, we wszystko opatrzonej. Port jest w miniaturze, ale jedyny w swoim rodzaju: zdaje się być przeznaczonym dla flotyli statków pływających, a tym czasem okręty liniowe mogą zawijać do samego brzegu. Przylądek Sceberras, przy którym wybudowano twierdzę Valette, tworzy dwa porty, na mniejsze przystanie podzielone; do portu południowo-wschodniego wpływają okręty wojenne i handlowe, a północno-zachodni przeznaczony jest dla odbywania kwarantanny, która tu jest łagodniejsza, niżeli we wszystkich innych portach morza Śródziemnego. Żeglarz po niebezpiecznej żegludze powraca do Malty, jakby do oyczyzny, gdyż jakiegobykolwiek był stanu, znajdzie tu wszystko, czego zażąda. Bałe wspaniałe i wesołe, obiady niezliczone; konie rzekkie; wino tanie, grogu obfitość; owoców ile się podoba; mieszkańcy są uprzejmi i poczciwi. Wraz po przybyciu do przystani, zbliżają się do okrętu piękne łodzie z muzykantami: piękny ten zwyczaj istnieje tylko w Malcie. Potem ukazują się kupcy, ówdzie pływacze, nowi trytonowie, pływający około okrętu, nurzający się do dna samego dla dostania pieniędzy, które im z pokładu rzucają. Mężczyźni, kobiety, dzieci—wszyscy pływają, jak ryby; sztuka ta dziedziczna jest u Maltańczyków. W czasie sławnego oblężenia, w 1565 r. oddział pływaczów wiele się przyczynił do oswobodzenia wyspy.

Malta wydaje się z morza obszerną skałą pfonną. Podróżny, któryby przejechał mimo tej wyspy nie wysiadając na brzeg, nie dałby wiary, iż na tej skale żyje i znajduje dla siebie wyżywienie do 100,000 mieszkańców. Ale wysiadłszy na brzeg, można wyrzec z podziwieniem, że cała wyspa rozgraniczona jest na uprawne tarrassy; wały pomurowane w niejakej od siebie odległości, utrzymują między sobą ziemię, którą w razie przeciwnym mogłoby łatwo znieść deszcz ulewny. Ciępliwe i nieustanne usiłowania Maltańczyków są zadziwiające: ponanosili oni ziemię garściami, gdzie tylko można było, a skała uprawiona jest teraz jak ogród. W niektórych miejscach, jak na przykład, w Civitta Vecchia i Nasikarze, tarrassy wznoszą się prostemi stopniami, od doliny do samego wału. Uczni francuzcy, uczęszczający w wyprawie Egipskiej, wyliczyli, że materiału piramid wystarczyłoby na wymurowanie wału na około całego Egiptu; również można powiedzieć, że z wałów Maltańskich tarrassów można by dwanaście wnieść piramid. Rycerze, którzy w roku 1529 zajęli wyspę w imieniu swego Zakonu, bardzo się uskarżali, że im nędzną dano skałę, na której, chociaż rodziły się owoce, niemożna jednakże było zasiewać zboża; mieszkańcy otrzymywali je z Sycylii, dając w zamian niewielką ilość rosnących na wyspie bawełny. Na skutek tego Karol V pozwoił Rycerzom wywozić z Sycylii bez opłaty całą ilość potrzebnego zboża. Liczono wówczas na wyspie Malcie nie więcej nad piętnaście tysięcy mieszkańców; nędzne chałupy służyły dla nich za mieszkanie; nie znali żadnych wygod życia; przesiedleni Rycerze, wspominając o uprzednim swém posiadaniu Rhodosa, mówili, że Malta samą tylko odrzą w nich wzburza. Doprowadzenie Malty do teraźniejszego kwitnącego jej stanu, należy policzyć do najdziwniejszych ich czynów. Wspaniałe miasta, zamożne wsie, połączone z sobą wygodnemi drogami, na gołej powstały skał; dojrzejają tam najśodsze owoce i wzrastają najpiękniejsze rośliny; wyspa wydaje bawełnę i około trzeciej części potrzebnego zboża. W Malcie kwitną rękodzieła materji bawełnianych i jedwabnych. Ludność wyspy wynosi 115,765 rodowitych mieszkańców, 935 Anglików, oprócz woyska, i 3,043 cudzoziemców. Przy tem liczba umierających nie przechodzi liczby narodzonych; narodziło się 3,968, umarło 2,835.

смертность не превышаетъ числа родившихся; род. 3,968, умерло 2,835.

Цвѣтущее состояніе острова, значительно увеличившееся съ поступленія его во владѣніе Англіи, будетъ возрастать съ каждымъ днемъ. Мальта мало по малу становится центромъ пароходныхъ сообщеній, которыя, черезъ нѣсколько лѣтъ, будутъ проходить Средиземное Море во всѣхъ направленіяхъ, соединяя Францію и Италію съ Египтомъ, Турцію съ Греціею, и распространяя свои вѣтви до Дуная и Трѣбизонда. Съ увеличеніемъ числа путешественниковъ, въ Мальтѣ возникли нѣтъ ли шесть хорошихъ трактировъ. Для путешественника по Востоку, Мальта служить первымъ приваломъ: здѣсь онъ находитъ безчисленное множество удобныхъ случаевъ переправиться, куда только пожелаетъ, на пароходы, на купеческихъ судахъ, или даже, даромъ, на Англійскихъ военныхъ корабляхъ.

Каждое дипломатическое лице, возвращающееся изъ Константинополя или Персіи, или идущее туда, непременно останавливается въ Мальтѣ; Губернаторъ, возвращающійся изъ Индіи, также отдыхаетъ на этомъ островѣ. Здѣсь встрѣчаются путешественниковъ всѣхъ возможныхъ родовъ; антикваріевъ, миссіонеровъ, членовъ яхтового клуба, Итальянцевъ, Варварійскихъ изгнанниковъ и любопытствующихъ, пріѣзжающихъ изъ Неаполя на *Royal-Ferdinand*. Гирафы, перевозимые изъ Египта въ зоологическій садъ, и Варварійскіе львы, назначенные въ Лондонскій Тауэръ, останавливаются на нѣсколько дней въ Мальтѣ. Не трогаясь съ мѣста, видишь передъ собою самое избранное общество. Ежедневно ходятъ удобные пароходы между Мальтою и Англіею, Греціею, Корфу, Александріею, а между Франціею и Италіею производятся ежедневныя сообщенія. Эти сообщенія нынѣ столь незатруднительны, что, выѣхавъ изъ Лондона, можно въ два мѣсяца осмотрѣть Египетскія пирамиды, и возвратиться въ Лондонъ, не испытавъ ни малѣйшей непріятности, т. е. не оставшись ни одного дня безъ хорошаго обѣда и мягкой постели.

Ла Валетта одинъ изъ пріятнѣйшихъ городовъ. Жить въ немъ недорого; забавы разнообразны и лучшаго тона; тамъ учрежденъ клубъ для иностранцевъ; три раза въ недѣлю бываютъ представленія Итальянской оперы; обѣды отличны; иностранцевъ безпрестанно приглашаютъ на прогулки верхомъ и водою. Климатъ хотя не совсѣмъ пріятенъ, но цѣлительнъ. Англійское общество терпѣливо, но не знаемъ по какой причинѣ не сливается съ Итальянскимъ. Обѣ націи не отступаютъ ни на шагъ отъ своихъ привычекъ. Такъ, напримѣръ, Мальтійцы обѣдаютъ въ два часа, а Англичане въ шесть. Англичане любятъ посидѣть за столомъ; Мальтійцы довольствуются простыми *conversazioni*. Мальтійцы не хотятъ учиться по-Англійски, и это упорство было бы простительно, если бы они говорили по Итальянски; но Мальтійское нарѣчіе представляетъ ужаснѣйшую смѣсь языковъ Итальянскаго, Провенсальскаго, Турецкаго, Греческаго и Арабскаго. Сверхъ того, Мальтійцы вообще бѣдны. Многочисленность ихъ семействъ, раздѣленіе владѣній, недостатокъ занятій для молодыхъ людей, мало предпримчивости, — все это привело ихъ къ крайней нищетѣ.

Замѣчательнѣйшее строеніе въ Ла Валеттѣ, безспорно, церковь Св. Іоанна. Даже послѣ церкви Св. Петра въ Римѣ нельзя не любоваться ею. Весь полъ состоитъ изъ гробницъ рыцарей; надгробные камни разноцвѣтнаго мрамора выполированы зеркаломъ; на каждомъ изъ нихъ изображенъ гербъ и весь титулъ покойнаго подъ нимъ. Храмъ съ куполомъ, возвышающійся надъ этою богатою мозаикою, великолепенъ и весь исписанъ фресками, представляющими дѣянія Св. Іоанна. Памятниками Гросмейстеровъ и кавалеровъ большаго креста, исполненными въ Италіи, украшены колонны въ средней части храма и боковыя часовни. Вообще въ нихъ слишкомъ много украшеній, и они свидѣлствуютъ болѣе о богатствѣ Ордена, нежели объ изящности его вкуса. Копья, латы, мечи, шлемы, орудія, весла, феодальное кокетство, прихоти художника, не согласуются съ понятіями о смерти и молитвѣ. Подъ монументомъ Гросмейстера Рогана погребена женщина! Довольно странно найти гробницу женщины въ церкви Св. Іоанна Мальтійскаго, гдѣ не должно было хоронить ни кого, не принадлежащаго къ Ордену. Іоанна Аркская, Маргарита Анжуйская, Флора Макъ-Иворъ могли бы быть погребены въ этомъ храмѣ, но почему удостоить этой высокой чести племянницу Рогана? Она впрочемъ была похоронена уже по заведенію острова Англичанами.

(Окончаніе въпредѣ.)

Квитнэцы стан wyspy, znacznie ulepszony od czasu wejścia jej w posiadłość Anglii, będzie codziennie wznosił. Malta staje się powoli środkiem komunikacji statkami parowymi, które za kilka lat we wszystkich kierunkach przerznąć będą morze Śródziemne, łącząc Francję i Włochy, z Egiptem, a Turcją z Grecją i rozciągną swe gałęzie do Dunaju i Trebizundu. Ze wzrostem liczby podróżujących, w Malcie powstało pięć lub sześć dobrych traktów. Dla podróżującego na wschodzie, Malta pierwszym jest stanowiskiem: tu on znajduje mnóstwo dobrych sposobności przeprawy się, dokąd tylko zechce, na statku parowym, na okrętach kupieckich, albo nawet bezpłatnie, na Angielskich okrętach wojennych.

Każda osoba dyplomatyczna, powracająca z Konstantynopola lub Persyi, albo tam jadąca, zatrzymuje się nieodmiennie w Malcie; Gubernator z Indyi powracający, również na tej odpoczywa wyspie. Tu się napotykają podróżni wszelkiego rodzaju; starożytnicy, misjonarze, członkowie klubu jachtowego, Włosi, wygnańcy Barbaryjczy i ciekawi, przejeżdżający z Neapolu na *Royal-Ferdinand*. Giraffy, przewożone z Egiptu do ogrodu Zoologicznego, i lwy Afrykańskie do Londyńskiego Tower przeznaczone, na kilka dni zatrzymują się w Malcie. Nie ruszając się z miejsca, widzisz przed sobą najwybornie, szatowarzystwo. Co miesiąc krąży wędrownie parochody między Malcią, Anglią, Grecją, Korfu i Alexandryą, a między Francją i Włochami odbywają się komunikacje co tydzień. Komunikacje te tak są teraz łatwe, że, wyjechawszy z Londynu, we dwa miesiące można obejrzyć piramidy Egiptskie, i powrócić do Londynu, nie doznawszy najmniejszej nieprzyjemności, to jest: nie będąc żadnego dnia bez dobrego obiadu i miękkiej pościeli.

Valetta jest miastem jednem z najprzyjemniejszych. Życie w nim nie drogie; zabawy rozmaite i dobrego tonu; związany jest klub dla cudzoziemców; trzy razy na tydzień bywają przedstawienia Opery Włoskiej; obiad wyborne; cudzoziemców zapraszają bezustannie na przejażdżki konno i wodą. Klimat, chociaż niezupełnie przyjemny, jednak jest zdrowy. Towarzystwo Angielskie jest gościnne, ale nie wiemy, dla jakiej przyczyny nie łączy się z Włoskiem. Obie narody nie odstępują ani kroku od swych zwyczajów. Tak naprzykład, Maltańczycy jedzą obiad o godzinie drugiej, a Anglicy o szóstej. Anglicy lubią siedzieć długo u stołu; Maltańczycy przestają na prostych rozmowach. Maltańczycy nie chcą uczyć się po Angielsku, upór ten jednak byłby darowany, gdyby rozmawiali po Włosku; ale dyalekt Maltański wystawia niezmierną mieszaninę języków Włoskiego, Prowanckiego, Turckiego, Greckiego i Arabskiego. Maltańczycy w powszechności są ubodzy. Liczność ich rodziny, podział posiadłości, niedostatek zatrudnień dla młodzieży, mało przedsięwzięliwości, — wszystko to do ostatniej ich nędzy przysiędło.

Nayznakomitszą budową w Valecie, jest bezzapreczenia kościół Sw. Jana. Nawet po widzeniu kościoła Sw. Piotra w Rzymie, nie można się nad nim nie zachwycić. Cała posadzka składa się z grobowców rycarzy; nagrobki z różnokolorowego marmuru są w lustrze wypolerowane; na każdym wyobrażony jest herb i cały tytuł pod nim spoczywającego. Świątynia z kopułą, nad tą kosztowną mozaiką wznosząca się, jest wsparta i cała malowana afresko, wyobrażając czynu Sw. Jana. Pomnikami Wielkich Mistrzów i Kawalerów wielkiego krzyża, we Włoszech wykonanemi, ozdobione są kolumny w środkowej części świątyni i kaplice poboczne. W ogólności, zbyt wiele w nich jest ozdób, które więcej świadczą o bogactwach Zakonu, a niżeli o delikatności jego gustu. Kopie, pancerze, miecze, hełmy, działa, wiośła, feodalna kokieterya, wymysły artystowskie, nie zgadzają się z wyobrażeniem śmierci i mogiły. Pod pomnikiem Wielkiego Mistrza Rohana pochowana jest *Kobieta*! Dość jest dziwnie znaleźć grobowiec kobiety w kościele S. Jana Maltańskiego, gdzie nikogo nie można było chować, do Zakonu nienależącego. Joanna d'Arc, Małgorzata Andegawska, Flora Mac-Ywor mogły by być pochowane w tym kościele; ale za o tym wysokim zaszczytem uczyć synowicę Rohana? Zresztą była ona pochowana już po zajęciu wyspy przez Anglików.

(Dokończenie nastąpi.)